

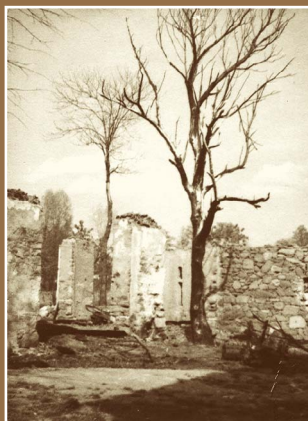

Pardubickému gestapu velel do roku 1944 Gerhard Clages (ABS Praha)

převezeny do Prahy. Po 21. hodině zahájilo gestapo popravu v areálu ubikací ochranné policie. Onoho večera bylo zavražděno třicet tři obyvatel, včetně klíčových odbojářů Čeňka Bureše a Miloše Stantejského, které nikdo ze zatčených spolupracovníků neudal a vyhnuli se tak výslechům a trýznění. Až 2. července 1942, v den smrti radisty Jiřího Potůčka u Rosic nad Labem, byly popraveny čtyři desítky pardubických a ležáckých podporovatelů Silver A.

Vyšetřovatelé získali snímek členů ochranné policie v pardubickém Zámečku z roku 1942 (Archiv Vojtěcha Kyncla)

Ruiny osady a mlýna byly srovnány se zemí až o více než rok po jejím vypálení (MM Skuteč)

Domů se vrátily dvě sestry Štulíkovy (Archiv Vojtěcha Kyncla)

Na popravišti v pardubickém Zámečku zahynulo celkem třicet sedm osob bezprostředně spojených s ležáckou osadou a mlýnem. Další tři obyvatelé zemřeli v koncentračních táborech. Jedenáct dětí bylo na konci července 1942 zavražděno v plynovém voze v nacistickém vyhlazovacím táboře v polském Chełmnu. Z Ležáků přežily válku jen sestry Marie a Jarmila Štulíkovy.

Na místě vypálené osady a mlýna byly na návrh ing. arch. Ladislava Žáka v 50. letech 20. století vystavěny tzv. hrobodomy, které dnes upomínají na původní stavení. Dnešní pietní území a muzeum spadají pod správu Památníku Lidice a obce Miřetice.

Žáci a studenti při prohlídce pietního území v Ležákách, r. 2014

Foto na titulní straně: Karel Svoboda (druhý zleva) s dělníky stojí před úkrytem vysílací stanice Libuše v lomě Hluboká (Archiv Vojtěcha Kyncla)

Bližší informace: www.lezaky-memorial.cz

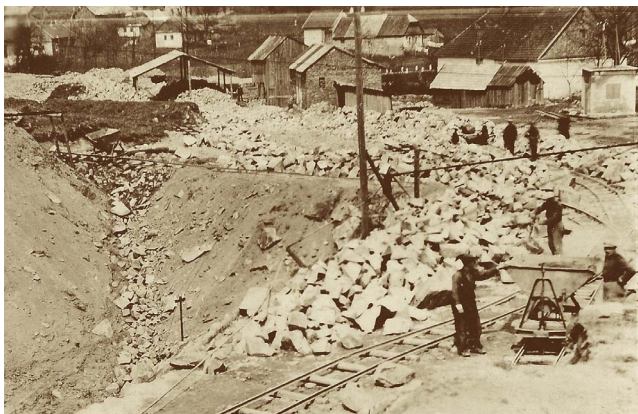
MIŘETICE
LEŽÁKY

LEŽÁKY

24. červen 1942

Českomoravskou vrchovinu, zvláště Železné hory a Žďárské vrchy, můžeme nazvat krajinou malířů. Malebná údolí mezi lesy a loukami skrývala tvrdý život místních lomařů a tkalců. K osadám s roubenými chalupami v příkrých stráních patřily i Ležáky s více než pěti desítkami obyvatel.

Ležáky byly osadou chudých kameníků (MM Skuteč)

V blízkém okolí Ležáků nebo osadě samotné působily během jediného půlroku od října 1941 do dubna 1942 celkem čtyři výsadky z Anglie: Percentage, Silver A, Silver B a Intransitive. Tragédie vesnice Ležáky bezprostředně souvisí s úspěšnou činností paravýsadku Silver A, který byl shozen společně s výsadkem Anthropoid a Silver B v noci z 28. na 29. prosince 1941 nad územím Protektorátu Čechy a Morava. Výsadek ve složení npor. Alfréd Bartoš, rtm. Josef Valčík a svob. Jiří Potůček dostal za úkol přivést vysílací stanici s kódovým označením Libuše, podávat zprávy o dění v protektorátu do Londýna a pomoci při diverzních akcích. Od 15. ledna 1942 fungovalo pravidelné radiové spojení mezi protektorátem a Velkou Británií. Do práce vysílačky byly během jara prokazatelně zapojeny rodiny odbojářů, členové vrbatokostelecké četnické stanice, další členové místní odbojové skupiny Čenda, ale i pardubičtí pomocníci Freda Bartoše. Libuše fungovala s přestávkami v nedalekém lomě Hluboká přibližně do poloviny května 1942, kdy byla přenesena do Švandova mlýna v Ležákách.

Proti odbojářům stál aparát zkušených členů nacistické tajné státní policie v čele s Gerhardem Clagesem a jeho zástupcem Walterem Lehne. Tři desítky členů tajné policie mělo ve svém obvodu kontrolovat přes čtyři sta tisíc obyvatel. To nebylo

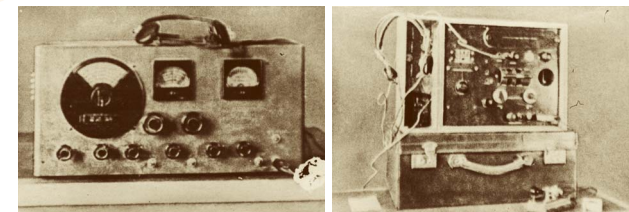
Reinhard Heydrich patřil mezi nejmocnější a nejkrutější představitelů nacistického režimu (Barch Berlin)

Alfréd Bartoš vedl výsadku s krycím názvem Silver A (Archiv Vojtěcha Kyncl)

možné bez teroru a domácích spolupracovníků, kteří se rekrutovali z fašistických stran, jakou byla Vlajka nebo Árijská pracovní fronta. Dva takoví přísluhovači, Karel Andrák ze Dřeveše a Karel Holfeuer z Hlinska, sepsali na Ležáky udání, které odeslali pardubickému gestapu. Přesné datum není známo, ale gestapo tuto záležitost bezvýsledně prošetřilo někdy na přelomu května a června 1942.

Silver A se bezprostředně podílel na úspěšném atentátu na Reinharda Heydricha 27. května 1942. 17. června 1942 došlo k zatýkání v Pardubicích kvůli doznání parašutisty Karla Čurdy. Téhož dne byl informován i radista Jiří Potůček, který z Ležáků odvezl Libuši do bezpečnějšího úkrytu v severovýchodních Čechách. O den později byli odhaleni parašutisté v pražském kostele sv. Cyrila a Metoděje. Než by padli do rukou nacistům, spáchali sebevraždu zastřelením. V sobotu 20. června byla v Pardubicích zatčena většina spolupracovníků Silver A, včetně majitele Hluboké Františka Vaško. Následujícího večera byl dostižen i Alfréd Bartoš, který po honičce pardubickými ulicemi ukončil svůj život zastřelením. Od 21. do

Vysílací stanice Libuše předávala důležité zprávy čsl. vládě do Velké Británie (SOKA Pardubice)

22. června zatýkali gestapáci v ležáckém mlýně, odkud byl odvezen mimo jiné mlynář Švanda a po tvrdém výslechu „doznal“ povědomí ležáckých obyvatel o vysílačce Libuši.

Po vyřízení všech „formalit“ byla ve středu 24. června 1942 kolem půl jedenácté dopoledne zahájena akce pardubické tajné policie za spoluúčasti německé ochranné policie a českého četnictva. Ve 13 hodin uzavřeli příslušníci ochranné policie kruh kolem Ležáků a v rojnici sehnali všechny ležácké obyvatele a lomařské dělníky do opuštěné jámy vedle silnice. Ležácké děti, ženy a zvláště muži museli nastoupit do autokarů a četníci je za doprovodu gestapa odvezli do Pardubic. V 17 hodin začalo hořet první stavení. V Pardubicích byly ženy odděleny od dětí, které byly ještě téhož večera

Popravy probíhaly na pardubickém „Zámečku“ po celý červen roku 1942 (Archiv Vojtěcha Kyncl)